

Licens för tävlande med skyddshundar

Bakgrund

SBK:s kongress 2001 tog efter förslag från Förbundsstyrelsen beslut om krav på licens för tävlande med skyddshundar från och med år 2002. Detta krav införs i de nya reglerna för bruksprov, BHP och IPO. Bakgrunden är att utbildning av, och tävlande med, skyddshundar under senaste åren ifrågasatts från flera håll, såväl inom som utom hundorganisationer. I vissa europeiska länder kan utbildade skyddshundar komma att jämföras med kamphundar. I andra länder diskuteras ett förbud mot utbildning av skyddshundar, åtminstone av vissa raser. Hotbilden är alltså ganska tydlig. Svenska Kennelklubbens Centralstyrelse har reagerat på signalerna och behandlat frågan, varvid SBK gavs möjlighet att ge sin syn.

Skyddshundar - förr och nu

Skyddshundar har utbildats inom SBK sedan klubben bildades 1940, innan dess hade utbildning förekommit i flera decennier inom de organisationer som uppgick i SBK. Det har under denna långa tid varit ytterst ovanligt att utbildade skyddshundar och deras förare figurerat i olyckor eller incidenter. Några egentliga problem med olämpliga hundar och/eller förare kan inte anses föreligga idag heller. Lika fullt sammankopplas nu denna seriösa verksamhet med dagens "kamphundar", vilka i den allmänna debatten ofta framställs som hundar som är tränade att bita människor. Risk finns för långtgående politiska beslut i den allmänna hysterin kring farliga hundar. Den självkontroll som hittills fungerat så väl inom SBK kan vara svår att framställa som tillräcklig. Det kan alltså vara motiverat att även formellt stärka SBK:s kontroll över utbildning och tävlande med skyddshundar, så att den blir svårare att ifrågasätta externt och internt. Det måste också understrykas att SBK inte sysslar med att utbilda skyddshundar för privatbruk, utan endast tävlingshundar. Denna verksamhet har dock en mycket stor betydelse för samhällets möjligheter att få tag i lämpliga tjänstehundar för t ex polisiärt bruk.

Organisation

Licensieringen ställer krav på en organisation, som dock inte behöver bli så betungande. Organisationen är geografiskt indelad enligt samma modell som SBK:s distrikt, som också får ansvaret för att initiera verksamheten. Inom varje distrikt ska finnas en person eller grupp (i fortsättningen benämnd "Distriktsgruppen") med uppdrag att bland annat fortlöpande hålla sig informerad om den utbildning av skyddshundar som bedrivs inom området. "Distriktsgruppen" utses av den samverkansgrupp som finns för distriktet och rasklubbar med verksamhet inom distriktets område.

"Distriktsgruppen" utnämner personer inom distriktets område som anses besitta det kunnande och det omdöme som erfordras, till "Träningsansvarig". Det åligger dessa att:

- bedöma lämpligheten hos de förare och hundar som avser att påbörja skyddsträning (liksom lämpligheten hos kombinationen förare-hund)
- fortlöpande till "Distriktsgruppen" rapportera ekipage som tillkommer i träning
- fortlöpande bedöma lämpligheten hos ekipagen

- tillse att träningen bedrivs i enlighet med dressyrpolicy och andra etiska aspekter
- delta vid utbildning som erbjuds

“Distriktsgruppen” bedömer fortlöpande lämpligheten hos de personer som utnämnts till “Träningsansvarig” och kan när som helst återkalla utnämningen. “Distriktsgruppens” första uppgift blir att bygga upp ett kontaktnät av “Träningsansvariga” och tillställa lokal- och rasklubbar inom distriktets område en lista över dessa.

Krav för licens

För licens krävs:

- Rekommendation från “Träningsansvarig” (således måste även de som inte normalt tränar under en “Träningsansvarig” kontakta en sådan och visa sig lämpliga att utbilda och tävla med en skyddshund).
- Genomgången teoretisk utbildning (Anordnas av distrikt eller rasklubb, omfattar lag och rätt, dressyrpolicy etc. Utbildningsmateriel tillställs distrikt och rasklubbar under hösten.).

Licens ansöks via någon “Träningsansvarig” hos “Distriktsgruppen” på speciell blankett (skickas till distriktet under sommaren). Vid ansökan behöver inte den teoretiska utbildningen vara genomgången, den kan ske under tiden fram till licensens utfärdande. “Distriktsgruppen” utfärdar licensen sex månader efter ansökan (vilket innebär att kraven ovan i praktiken också ställs för regelbunden träning).

Licens krävs för varje kombination förare-hund. En förare som vill tävla med två hundar måste alltså ha en licens för var och en av dem, den teoretiska utbildningen behöver förstås bara genomgåas en gång. Licensen ska uppvisas före start och kan givetvis när som helst återkallas.

Undantag och övergångsbestämmelser

De ekipage som av någon myndighet bedömts lämpliga för skyddsutbildning omfattas inte av kravet på licens eller den distriktsvisa rapporteringen. Det gäller framför allt polis- och väktarhundar. Ansvar för deras agerande ligger på myndigheten och inte på SBK. Handlingar som styrker att ekipaget är godkänt av myndighet enligt ovan måste uppvisas före start.

De ekipage som före 2001-01-01 godkänts i någon skyddshundsklass (godkänd i bruks, utbildningsbeteckning i IPO och BHP) tilldelas licens, om inte något anmärkningsvärt skett senare. Det ställs då inga krav på teoriutbildning eller rekommendation från “Träningsansvarig”, inte heller behöver någon speciell tid förflyta mellan ansökan och licensens utfärdande.

Frågor och svar

I debatten kring licens för tävlande med skyddshundar har ställts en del frågor. Svaren på de flesta av dem går att utläsa ur den dokumentation som finns bl a i texten ovan, men de behandlas här med lite utförligare kommentarer.

Fråga: Är vår verksamhet med skyddshundar verkligen i fara, jordbruksministern lär ju ha utfärdat någon form av "fribrev"?

Svar: Det är förstås mycket positivt att vi får gehör för vår uppfattning ända upp på ministernivå. Dock ges givetvis inga utfästelser om vad som kan komma att ske i framtiden. Den politiska makten skiftar också mellan partierna, eller omfördelas inom dem. Vi har under senare tid sett vissa djurfrågor utvecklas på ett sätt som knappast någon kunnat förutse, och det gäller säkert också för hundsidan. En klar risk finns också för överstatliga beslut t ex inom EU där Sverige bara är en liten bricka i spelet.

Fråga: Man har uppenbarligen valt att helt knyta licensen till tävlande. Innebär detta att det är fritt fram att träna ändå?

Svar: Nej, men frågan är klart intressant. Det är mycket lätt att definiera tävling, och lika svårt att definiera vad som egentligen är träning (och vad som i så fall tränas). Avsikten är givetvis att alla ekipage i träning i princip ska vara licensierade (eller tjänstehundsekipage). Nu finns dock möjlighet att "prova på" och kanske finna att skydds inte var vår gren, utan att byråkratin belastats i onödan. Perioden sex månader mellan ansökan om dispens och utfärdande av densamma gör också att dispensen bör sökas tidigt under den tävlingsinriktade träningen.

Fråga: Det här kravet på sex månaders väntetid verkar ju kunna ställa till problem i en del fall, varför tar man inte bort det?

Svar: Reglerna tillåter inte start på skyddstävling av hund under 18 månaders ålder. Det blir alltså inte motiverat att ansöka om licens för hund under tolv månaders ålder, bara av skället att så snabbt som möjligt komma ut på tävling. Väntetiden gör också att licenskravet i praktiken gäller även för träning, och det är mycket viktigt. Om det i något mycket speciellt fall skulle verka finnas goda skäl för ett undantag så får dispens sökas centralt. Eftersom väntetiden inte finns omnämnd i regeltexten så omfattas den heller inte av låsningsperioden fem år, utan kan ändras under tiden.

Fråga: Är meningen med licensen att vi ska "sanera bort" en mängd av våra bästa tävlingsekipage?

Svar: Nej, definitivt inte, avsikten är snarare att stärka våra möjligheter att behålla utbildningen av skyddshundar inom SBK. Det föreligger ytterst få problem med olämpliga förare och/eller hundar i dagens läge, varför de som tränar och tävlar idag knappast behöver se licensen som något hot.

Fråga: Blir det nu så att SBK-distrikten ska sitta och bestämma över rasklubbarna, trots att de inte har en aning om vad IPO/BHP är?

Svar: I stadgarna för distrikt nämns en grupp för samverkan mellan distrikt och rasklubbar med verksamhet inom distriktets område. Om den inte redan finns inom distriktet så måste den skapas för detta ändamål. Samverkansgruppen utser sedan lämpligen "Distriktsgruppen" som kan, och bör, innehålla personer från de olika skyddsdisciplinerna. Rimligen blir det så att både lokal- och rasklubbar finns representerade. När det sedan gäller "Träningsansvariga" så utses de lämpligen där verksamhet finnes, oavsett om det är inom en lokalklubb eller en rasklubb.

Fråga: Vad förväntas av oss som distrikt med anledning av licensen?

Svar: Om det inte är gjort redan tidigare så måste distriktet omgående ta kontakt med rasklubbarna för att få veta vilka som har verksamhet inom distriktets område. En samverkansgrupp måste utses, som sedan i sin tur utser "Distriktsgruppen". Denna utses i fortsättningen lämpligen på årsbasis efter att distrikt och rasklubbar haft sina årsmöten.

Skyddstävlingarna år 2002 börjar i mars månad, varför ett åtminstone initialt kontaktnät av "Träningsansvariga" måste finnas från september år 2001.

Distrikt eller rasklubb kan stå som arrangör av den teoretiska utbildning (omfattning ca en halvdag) som krävs för erhållande av licens. Utbildning bör erbjudas vid 3-4 tillfällen fördelade över året.

Fråga: Vad förväntas av oss som rasklubb med anledning av licensen?

Svar: Rasklubben bör delta i den samverkansgrupp som utser "Distriktsgruppen", och samarbeta med denna när det gäller att hitta lämpliga "Träningsansvariga". Dessa måste sedan ges stöd i sitt arbete med att se till att träningen sker på ett ansvarsfullt sätt.

Distrikt eller rasklubb kan stå som arrangör av den teoretiska utbildning (omfattning ca en halvdag) som krävs för erhållande av licens. Utbildning bör erbjudas vid 3-4 tillfällen fördelade över året.

Vid arrangerande av prov eller tävling måste licens, eller bestyrkande av status som tjänstehundsekipage, kontrolleras före start, på samma sätt som vi annars kontrollerar t ex vaccination.

Fråga: Vad förväntas av oss som lokalklubb med anledning av licensen?

Svar: Lokalklubben måste samarbeta med "Distriktsgruppen" när det gäller att hitta lämpliga "Träningsansvariga". Dessa måste sedan ges stöd i sitt arbete med att se till att träningen sker på ett ansvarsfullt sätt.

Vid arrangerande av prov eller tävling måste licens, eller bestyrkande av status som tjänstehundsekipage, kontrolleras före start, på samma sätt som vi annars kontrollerar t ex vaccination.

Fråga: Vi har inom vår Ortsgrupp haft problem med personer som kommer och bara vill träna "C-arbetet" utan avsikt att tävla med hunden, använda den i tjänsten eller ens träna något annat. Nu kan vi väl använda licenskravet för att bli av med dessa?

Svar: Ni bör redan idag avvisa dessa personer från skyddsträningen. SBK är ingen serviceorganisation för utbildning av privata skyddshundar

Fråga: Är det nu meningen att några ska sitta och bedöma hundens lämplighet som skyddshund, så att de hundar de inte anser "räcker till" förvägras licens?

Svar: Vid bedömningen av hunden ska fästas vikt vid om den kan befaras ställa till med problem i samhället, inte vid om den kan bli svår att motivera och kanske aldrig göra någon karriär i skydds. Det är föraren och träningskamraterna som får avgöra hur mycket tid de vill lägga ned på en i detta avseende mindre lämplig hund.

Fråga: Om jag nu ansöker om licens och får avslag, är det "kört" sedan?

Svar: En ansökan måste innehålla en rekommendation från en "Träningsansvarig". Om denne inte är beredd att ge sin rekommendation så motiveras det rimligen med vad som anses brista. Det kanske är så att ni inte ännu verkar mogna för skyddsträning. Det kan vara brister i allmänlydnad eller annat som går att avhjälpa med tiden. Om en "Träningsansvarig" gett sin rekommendation bör det endast i exceptionella fall inträffa att "Distriktsgruppen" inte utfärdar licensen. Om den "Träningsansvarige" fortfarande har "Distriktsgruppens" förtroende så skulle en utebliven licens kunna motiveras av sådant som inträffat under väntetiden (eller givetvis att den sökande inte genomgått den teoretiska utbildningen under tiden).

Fråga: Behöver jag en licens för vardera av grenarna "svensk-skydds", IPO och BHP?

Svar: Nej, samma licens gäller för alla grenarna.

Fråga: Vi har inom vår ortsgrupp flera som vi tycker är lämpliga att leda träningen, kan bara en av dem utses som "Träningsansvarig"?

Svar: Nej, utnämningen av "Träningsansvariga" ska gå efter lämplighet och inte efter att varje klubb ska ha något visst antal.

Fråga: Får vi inte bedriva någon skyddsträning om klubbens "Träningsansvarige" skulle råka vara frånvarande?

Svar: Jodå, det ställs inga krav att en "Träningsansvarig" ska övervaka all träning. Dennes roll är snarare att ha allmän tillsyn över skyddsverksamheten på klubben.

Fråga: Jag har flera hundar som jag tävlar med, behöver jag då en licens för varje hund?

Svar: Ja, licens måste utfärdas för varje kombination förare/hund.

Fråga: Vi är flera i familjen som vill tävla med hunden, måste vi då ha varsin licens?

Svar: Ja, se svaret på frågan ovan. Eftersom licensen utfärdas med viss fördröjning finns i det här fallet skäl att vara förutseende och i tid se till att båda förarna skaffar licens.

Fråga: Jag tog cert i elitklass skydds med min hund redan 1999, måste jag nu skaffa licens för att fortsätta tävlandet?

Svar: Ja, om det inte är så att ni är ett tjänstehundekipage med skyddsutbildning. Licens för ekipage som är godkända i någon klass i skydds respektive fått utbildningstecken i IPO/BHP före 2001 utfärdas dock närmast med automatik, om inte något mycket anmärkningsvärt skett som skulle motivera ett avslag. Det ställs alltså inga krav på

teoriutbildning eller rekommendation från "Träningsansvarig", inte heller behöver någon speciell tid förflyta mellan ansökan och licensens utfärdande.

Fråga: Jag blev godkänd i lägre klass skydds med min hund under våren 2001, måste jag nu skaffa licens för att fortsätta tävlandet?

Svar: Ja, om det inte är så att ni är ett tjänstehundekipage med skyddsutbildning. Om ni inte blivit godkända i någon klass i skydds respektive fått utbildningstecken i IPO/BHP före 2001 så måste licens ansökas på samma sätt som om ni inte tävlat alls. Det rör sig dock om ett begränsat antal ekipage som är i er situation. Alternativet att ta med även de ekipage som godkänts först under 2001 hade sannolikt lett till en oönskad tillströmning av kanske bristfälligt utbildade hundar i de lägre klasserna under hösten. Avsikten med licensen är inte att minska antalet tävlande i skydds, men heller inte att tillfälligt öka antalet på detta sätt.

Fråga: Jag tänker tävla BHP1 med min hund under hösten 2001. Sedan vill jag givetvis kunna fortsätta tävla direkt efter årsskiftet, men då måste jag ha licens. Jag hinner nu inte ansöka om licens förrän i början av hösten och sedan tar det sex månader. Är detta meningen?

Svar: Skyddstävlingarna år 2002 börjar i mars månad. Det rör sig då om Sydsverige, längre upp i landet dröjer det som vanligt ännu längre. Om licensen ansöks om i höst så kommer den rimligen att utfärdas i tid till vårens tävlingar. Teoriutbildningen kan genomgås under hösten eller vintern.

Fråga: Jag har tävlat elitklass skydds med fyra hundar hittills, ska jag verkligen behöva ansöka om licens då jag kommer med min femte hund?

Svar: Ja, eftersom licens utfärdas per ekipage. Dock måste ju i ett sådant här fall bedömningen av förarens allmänna lämplighet vara ganska enkel, förhoppningsvis är också valet av hundmaterial och den allmänna hundhållningen utan anmärkning.

Fråga: Varför slipper tjänstehundsekipagen licensen, ska vi andra behöva drabbas speciellt?

Svar: Licensen kan knappast ses som något särskilt betungande krav. I relation till allt arbete som läggs ner på en skyddshund så måste ansökan om dispens vara en ytterst marginell ansträngning. När det gäller tjänstehundsekipage så skulle man snarare kunna fråga sig varför de ska vara mera påpassade. De måste fortlöpande uppfylla vissa krav för att få fortsätta i tjänst, deras utbildning är också mycket mera långtgående än den som krävs för licens. Av intresse i sammanhanget kan vara att tjänstehundsförare behöver kunskap om sina befogenheter för att använda hunden i praktiken. Just den delen är mycket snabbt avhandlad för de "vanliga" SBK-ekipagen: föraren har inga befogenheter alls att använda sin skyddshund vid sidan av tränings- och tävlingsbanan.